

- kitehtuuri WILD.* Maahenki, Helsinki.
- Berleant, Arnold (2005). *Aesthetics and environment. Variations on a theme.* Ashgate, Aldershot.
- Granö, Veli (1989). *Ommela.* (Omakustanne), Lahti.
- Granö, Veli, Honkanen, Martti & Pirtola, Erkki (2000, toim.). *Ise tehty elämä – ITE / DIY lives.* Maahenki, Helsinki.
- Knuutila, Seppo & Piela, Ulla (2008, toim.). *Kansanestetiikka.* Kalevalaseuran vuosikirja 87. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Lohtander, Liisa & Saressalo, Lassi (2010, toim.). *Kulttuuriympäristöni. Rakennettu maisema. / Min kulturmiljö. Bebyggd landskap.* Suomen Kotiseutuliiton julkaisu A:20. Suomen Kotiseutuliitto ja Ympäristöministeriö, Helsinki.
- Peltoniemi, Teuvo (1985). *Kohti parempaa maailmaa. Suomalaisen ihannesiirtokunnat 1700-luvulta nykypäivään.* Otava, Helsinki.

Päivi Kymäläinen

Sukupolvien maantiedettä

Jussi Semi:

Sisäiset sijainnit. Tutkimus sukupolvien paikkakokemuksista, Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 2, Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta, Joensuu, 2010. (238 s.)

Jussi Semin väitöskirjatutkimus lähtee liikkeelle kolmesta tutkimuskysymyksestä (s. 16). Ensinnäkin ”*millaisia merkityksiä eri sukupolvet antavat kaupunkitilalle ja miltä pohjalta heidän merkityksenantonsa ponnistavat*”. Toiseksi ”*miten paikka muotoutuu ja on muotoutunut arjessa ja arjen käytännöissä*”. Ja kolmanneksi ”*miten kaupunkitilan muutokset vaikuttavat ja ovat vaikuttaneet paikkakokemuksiin*”. Näiden kysymysten avulla Semi lähtee tarkastelemaan sukupolvien paikkakokemuksia sekä myös luomaan maantieteellisen sukupolvi-tutkimuksen lähtökohdita. Semin lähtökohdita on paikka sisäisenä sijaintina – omaan kokemusmaailmaan mutta myös yhteiskunnallisiin muutoksiin liittyvänä paikkasuhteena.

Tutkimus koostuu teoreettisesta ja empiirisestä osuudesta. Tutkimuksen keskeisimmät teoreettiset lähtökohdat ovat Henri Lefebvren ajattelun myötä tutkimukseen tuleva uusmarxilainen näkökulma sekä Michel Foucault'n ja Gilles Deleuzen ajatteluun nojautuva jälkistrukturalistinen ajattelu. Näiden lisäksi työstä on löydetävissä muitakin metodologisia ja käsitteellisiä vaikutteita: Semi kirjoittaa myös postmodernismista sekä *khoran*, leirin ja julkisen tilan käsitteistä. Paikkakokemuksiin liittyvät ajatukset muistuttavat osittain myös humanistista maantiedettä, mutta juuri humanismiin Semi haluaa tehdä pesäeroa. Humanismissa ei hänen mukaansa oteta riittävästi huomioon vallan ja yhteiskunnallisten muutosten vaikutuksia ihmisten kokemuksiin, minkä vuoksi sukupolvien maantiede vaatii vaihtoehtoisen tavan tulkita ihmisten paikkasuhteita.

Laaja teoriatausta on todiste Semin lukeneisuu-

desta, mutta se myös tekee tutkimuksesta varsin haastavan. Se, että metodologiset lähtökohdat ovat jossain määrin ristiriidassa toistensa kanssa, asettaa etenkin empiirisen aineiston käsittelylle monimutkaiset lähtökohdat. Teoriaosuudesta Semi kuitenkin osaa rakentaa eheän kokonaisuuden – luultavasti siksi, että hän keskittyy juuri oman tutkimuksensa kannalta merkittäviin ajatuksiin. Tutkimusta pitää koossa myös se, että moninaisuuden keskellä tutkimuksen teoreettiseksi painopisteeksi valikoituu Lefebvren sosiaalisen tilan teoria. Semi palaa läpi työn havaitun, käsitteellistetyin ja eletyn tilan ajatuksiin, joista tutkimusaiheeseen myötä eniten huomiota saa eletty tila. Teoriaosuus kokonaisuutena osoittaa Semin olevan hyvin perillä nykyisen yhteiskuntamaantieteen keskusteluista ja perehtyneen syvällisesti käyttämäänsä kirjallisuuteen.

Semin tutkimus on maantieteellistä sukupolvi-tutkimusta. Hän esittelee perusteellisesti sukupolveen liittyviä käsityksiä ja tarjoaa erilaisia tapoja ymmärtää sukupolvi. Sukupolviajattelua esittelevässä osuudessa Semin olisi toivonut pohtivan asiaa enemmän maantieteelliseen asiantuntemukseensa nojaten. Näin olisi tullut selkeämmin esille, mitä sukupolvi juuri hänen tutkimuksessaan tarkoittaa, miten tämä vaikuttaa empiirisen aineiston käsittelyyn sekä mitä uutta maantiede tuo sukupolvi-tutkimukseen. Sukupolvien maantiedettä on käsitelty suomalaisessa maantieteessä varsin vähän, joten tutkimuksella on selvästi uutuusarvoa ja sitä tultaneen jatkossa käyttämään lähteenä aihetta sivuavissa tutkimuksissa. Mikäli sukupolvien maantieteen mahdollisuuksia avattaisiin hitusen syvemmin, herättäisi aihe luultavasti myös kansainvälistä

kiinnostusta.

Tutkimuksen empiirinen aineisto koostuu *Joensuun paikat* -kirjoituskilpailuun lähetetyistä teksteistä. Semi on valikoinut 573 tekstin joukosta tutkimuksensa aineistoksi 92 kirjoitusta, joita hän käsittelee teoriaohjautuvan sisällönanalyysin avulla. Tutkimusaineiston prosessointi ja analyysin eteneminen selvitetään vaihe vaiheelta, mikä vahvistaa lukijan käsitystä siitä, että tutkimusta on tehty varsin huolellisesti paitsi teorian, myös aineiston ja menetelmän osalta. Enemmän olisi kuitenkin voinut kertoa perusteista, joiden mukaan aineistoa on karsittu sekä siitä, miten ulkopuolelle jäänyt aineisto olisi mahdollisesti vaikuttanut tutkimustuloksiin.

Semi tunnistaa aineistostaan kolme sukupolvea, jotka ovat vuosina 1919–1939 syntynyt työn sukupolvi, vuosina 1940–1969 syntynyt muutoksen sukupolvi sekä vuosina 1970–1989 syntynyt elämys sukupolvi. Jaottelu pohjautuu paljolti biologiseen ikään, mutta Semi painottaa, että ikä on sidoksissa myös yhteiskunnallisiin käännekohtiin, joiden myötä samaan sukupolveen kuuluvilla henkilöillä on samantyyppisiä elämäkokemuksia. Nämä vaikuttavat edelleen paikkakokemuksiin.

Tutkimuksen empiirinen osuus avaa kiinnostavia näkökulmia sukupolvien kaupunkikokemuksiin. Sukupolvijaottelu herättää kuitenkin kysymyksiä siksi, että kuhunkin sukupolveen kuuluu varsin eri-ikäisiä ihmisiä. Esimerkiksi muutoksen sukupolveen kuuluvat ovat olleet kirjoituskilpailun aikaan iältään 33–62-vuotiaita. Heistä nuorimmat ovat eläneet työelämän ja perheen perustamisen tehovuosia, kun taas vanhimmat ovat olleet eläkeiän kynnyksellä. Muutoksen sukupolven vanhimmat ovat syntyneet 1940-luvulla ja siten eläneet lapsuttaan sota-aikojen varjossa, vaikka heillä ei omakohtaisia muistoja sodasta olisikaan. Muutoksen sukupolven nuorimmat sen sijaan ovat syntyneet 1960-luvun lopussa, jolloin yhteiskunnallinen tilanne on ollut jo hyvin toisenlainen.

Elämys sukupolven edustajat taas ovat olleet kir-

joituskilpailun aikaan 13–32-vuotiaita. Ryhmästä puhutaan tutkimuksessa nuorina ja uskotaan joukon kokemuksiin vaikuttavan muun muassa osallistumisen yöelämään sekä taloudellisen epävarmuuden, joka rajoittaa esimerkiksi auton käyttöä. Vaikka nuorimpien kohdalla tämä pitäisikin paikkansa, ryhmän vanhimpien kokemusmaailma lienee jo monipuolisempi. Noin 30 vuoden ikäerot ryhmien sisällä tuntuvatkin melko suurilta ja siksi Semin olisi toivonut perustelevan tarkemmin ja pohtivan kriittisemmin tekemäänsä jaottelua.

Semin tutkimus on kaupunkitutkimusta, sillä tutkimusaineistona olevat kirjoituskilpailun tekstit käsittelevät Joensuuta ja siten nimenomaan kaupunkikokemusta. Vaikka teoreettiset lähtökohdat eivät ole korostetusti kaupunkitutkimukseen liittyviä, nostaa Semi yksittäisenä teemana esiin julkiset tilat ja niiden käytöt. Tämä on hyvä asia siksi, että useimmat aineiston tekstit käsittelevät Joensuun julkisia, kaikille ainakin periaatteessa avoimia tiloja. Samoin ne tekstit, jotka keskittyvät kodin piiriin, tuovat esiin yksityisen ja julkisen välistä vuoropuhelua kaupunkikokemuksessa.

Semin tutkimuksella on eittämättä yhteiskunnallista merkitystä. Jo yli vuosikymmenen ajan kaupunkisuunnittelussa ja sitä käsittelevässä tutkimuksessa on puhuttu paljon asukkaiden kokemusten huomioimisesta kaupunkien kehittämisessä. Lain edellyttämä asukkaiden osallistuminen on kuitenkin suunnittelutyössä jäänyt usein välttämättömäksi pahaksi ja osallistuminen on usein tarkoittanut sitä, että korkeintaan aktiivisimmat ja äänekkäimmät ovat saaneet äänensä kuuluviin. Kaupungeissa ei ole riittävästi huomioitu ikääntyvän väestön tuomia uusia vaatimuksia suunnittelulle, ja yksi tulevaisuuden haasteista onkin tiedostaa vanhenevan väestön erityistarpeet liittyen esimerkiksi tilojen saavutettavuuteen ja turvallisuuteen. Vaikka Semin väitöskirja ei liity suoraan kaupunkisuunnitteluun, korostuu tutkimuksen avulla se, kuinka tärkeää on huomata kaupunkikokemuksen erilaisuus myös sukupolvinäkökulmasta.